

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti ako súčasná potreba na školách v SR

Martin Bodis

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY S DIDAKTIKOU, PdF OU

DiDAi2!

Didaktické impulsy 2

Ostrava 5. 10. 2019

Príspevok je publikovaný v rámci projektu KEGA č.
043UKF- 4/2018 Jazyk jako text.

Vysokoškolský učebný materiál z praktickej štylistiky a
didaktiky slovenskeho jazyka.

OBSAH PRÍSPEVKU

- V príspevku priblížime výsledky testovania čitateľskej gramotnosti v cykle PISA, úspešnosť slovenských žiakov v porovnaní s inými.
- Zároveň priblížime kroky, ktoré sa robia v SR na zvýšenie úspešnosti žiakov zo strany ministerstva a všetkých typoch škôl.

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE O PISA

- Štúdia PISA poskytuje údaje o vedomostiach a zručnostiach 15-ročných žiakov, škôl a krajín v oblastiach čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti.
- Štúdia PISA sa uskutočňuje od roku 2000 v trojročných cykloch.
- Slovenská republika, už ako členská krajina OECD, sa prvýkrát zúčastnila na štúdii PISA v roku 2003. Česká republika sa zapojila už od roku 2000.

Priemerné dosiahnuté skóre Slovenskej republiky a krajín OECD

	SR	OECD
PISA 2003	469	494
PISA 2006	466	492
PISA 2009	477	494
PISA 2012	463	496
PISA 2015	453	493

SKÓRE KRAJÍN NAD PRIEMEROM!

OECD:

KRAJINY	2000	2003	2006	2009	2012	2015
Singapur				526	542	535
Hongkong	525	510	536	533	545	527
Kanada	534	528	527	524	523	527
Fínsko	546	543	547	536	524	526
Írsko	527	515	517	496	523	521
Estónsko			501	501	516	519
Kórea	525	534	556	539	536	517
Japonsko	522	498	498	520	538	516
Nórsko	505	500	484	503	504	513
Nový Zéland	529	522	521	521	512	509
Macao		498	492	487	509	509
Nemecko	484	491	495	497	508	509
Poľsko	479	497	508	500	518	506
Slovínsko			494	483	481	505
Austrália	528	525	513	515	512	503
Holandsko		513	507	508	511	503
Švédsko	516	514	507	497	483	500
Dánsko	497	492	494	495	496	500
Belgicko	507	507	501	506	509	499
Francúzsko	505	496	488	496	505	499
Portugalsko	470	478	472	489	488	498
Spojené kráľovstvo			495	494	499	489

SKÓRE NIEKTORÝCH KRAJÍN POD PRIEMEROM KRAJÍN OECD:

KRAJINY	2000	2003	2006	2009	2012	2015
Lotyšsko	458	491	479	484	489	488
Vietnam						487
Česká republika	492	489	483	478	493	487
Chorvátsko			477	476	485	487
Taliansko	487	476	469	486	490	485
Rakúsko	492	491	490		490	485
Island	507	492	484	500	483	482
Luxemburg		479	479	472	488	481
Izrael	452		439	474	486	479
Capa-Argentína						475
Litva			470	468	477	472
Maďarsko	480	482	482	494	488	470
Grécko	474	472	460	483	477	467
Čile	410		442	449	441	459
Slovensko		469	466	477	463	453

SLOVENSKO PO ROKU 2015

- Konštatuje sa: Výsledky slovenských žiakov v šiestom cykle medzinárodnej štúdie PISA ukazujú pokračujúci trend znižovania výkonov v prírodovednej, matematickej a čitateľskej gramotnosti.
- Vzniká: Národná stratégia zvyšovania úrovne a kontinuálneho rozvíjania čitateľskej gramotnosti (2015): dokumenty- vzdelávanie- premena tried v školách- testovanie- kontrola.

UPRAVUJÚ SA ŠTÁTNE DOKUMENTY

- iŠVP 2015

- V rámci oboch zložiek inovovaný vzdelávací štandard podporuje čítanie s porozumením.
- V jazykovej zložke sú podporené texty zo všetkých jazykových štýlov.
- V literárnej zložke je primárne podporená práca s umeleckým, resp. s odborným textom.

- V rámci 1. stupňa základnej školy inovovaný vzdelávací štandard stanovuje postupné nadobúdanie kompetencie čítať s porozumením.
- Základnou požiadavkou je dosiahnutie určitej úrovne kvality techniky čítania. Postupne na základe individuálnych schopností žiakov sa žiaci zdokonaľujú aj v čítaní s porozumením, ktoré v sebe zahŕňa, napríklad obsahovú analýzu textu, identifikáciu informácií priamo uvedených v texte, priamo aj nepriamo.

STANOVENÉ KOMPETENCIE V RÁMCI JAZYKA

- V základnej škole:
 - zamerať svoje čítanie podľa potreby,
 - pochopiť obsah textu,
 - pochopiť kompozíciu textu,
 - pochopiť gramatickú formu textu.
 - V gymnaziálnom štúdiu:
 - vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii, v rámci ktorej je podporená a čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.
-

- V základnej škole:
- nahlas a plynule čítať umelecký alebo náučný text,
- rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu,
- čítať text postavy dramatického diela pri spoločnom dramatizovanom čítaní,
- modulovať hlas podľa zmyslu textu,
- zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť,

- vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi,
- usporiadať známe javy do tried,
- aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou,
- analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť
- funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela,

- sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi,
 - vedieť získať informácie z knižných a elektronických zdrojov.
 - V gymnaziálnom štúdiu:
 - technika čítania a verejná prezentácia textu,
 - pamäťové, klasifikačné a aplikačné kompetencie,
 - analytické a interpretačné kompetencie.
-

- Vzdelávania:

realizujú sa programy kontinuálneho vzdelávania v oblasti práce s textom, obhajujú sa atestácie učiteľov (MPC/ súkromné inštitúcie),

- Projekty: Premena tradičnej školy na modernú, publikácie, skriptá.

ÚSILIE O PREMĚNU TRIED(nové formy, metódy...)

- Testovania: Národný ústav certifikovaných meraní (NÚCEM) v rámci celoslovenských testovaní žiakov 5. a 9. ročníka základných škôl (Testovanie 5, Testovanie 9) a externej časti maturitnej skúšky (EČ MS) testuje aj úroveň čitateľskej gramotnosti v testoch zo slovenského jazyka a literatúry, maďarského jazyka a literatúry a slovenského jazyka a slovenskej literatúry (pre žiakov zo škôl s vyučovacím jazykom maďarským).

- NÚCEM: elektronické testovania (V rámci projektu bolo vytvorených vyše 60-tisíc autorských testových úloh, z toho takmer 1 400 z čitateľskej gramotnosti.).
- NÚCEM v rámci udržateľnosti výstupov projektu naďalej prevádzkuje a aktívne využíva systém e-Test na tzv. školské testovania.

- Štátna školská inšpekcia (ŠŠI): vykonáva pravidelne na školách komplexné inšpekcie s cieľom zistiť stav a úroveň pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania. Výchovno-vzdelávací proces sa kontroluje z hľadiska rozvíjania kľúčových kompetencií vo vyučovaní učiteľom i v učení sa žiakov hospitáciami, v rámci ktorých sa školskí inšpektori zároveň cielene sústreďujú aj na činnosti učiteľov súvisiace s rozvíjaním čitateľskej gramotnosti žiakov.

ČO UKÁŽE PISA 2018?

- 3. decembra 2019 budú oficiálne zverejnené Prvé výsledky medzinárodného výskumu 15-ročných žiakov z oblasti čitateľskej, matematickej a prírodovednej gramotnosti PISA 2018 z pohľadu Slovenska a Medzinárodná správa štúdie PISA 2018.

AKÁ BUDE PISA 2021?

- V období október – december 2019 budú oslovené základné a stredné školy so žiadosťou o spoluprácu pri príprave a realizácii pilotného zberu dát 7. cyklu medzinárodnej štúdie PISA (PISA 2021). Školy budú vybrané na základe kritérií stanovených medzinárodným centrom štúdie. 20. – 30. apríla 2020 sa bude realizovať pilotné meranie PISA 2021.
- V mesiacoch máj – jún 2020 bude prebiehať hodnotenie položiek s otvorenou odpoveďou expertnou skupinou.

Ďakujem za pozornosť!

mbodis@ukf.sk

